

Hazudnék, ha azt mondanám, hogy a csillagok nem érdekelnek, és nem döbbsentem meg sokszor a fény-évek időtlen mértékegységén. És nem mondanék igazat akkor sem, ha tagadnám, hogy sejtelmes éjszakában nem hullott rám a titokzatos messzeségek üzenete, és nem zsugorodtam szinte semmivé a végtelenség megfoghatatlan ténye alatt.

Be kell vallanom azt is, hogy nehéz óráimban és a kétségek bajváró fenyegetőzése közben sokszor menekültem csillagászati könyvekhez, amelyekben a holnap egymillió év múlva kezdődik, s az egész elmúlt emberi történelem emberfeletti tragédiával és ragyogásával csak töredék másodperce az elmúlt időszaknak, s ilyenkor – megnyugodtam. Ha ezt a pár ezer esztendő kibírtuk, most már mi baj lehet? Tegnap még a barlangi ősök verekedtek a tűzért, holnap pedig másfél kiló atommal fűtik Budapestet – egy évig. És világítják is. Természetesen az atomóra leolvasója is csak évenként jön, atomhajtású luxusautón, és szilveszter délelőttjén nyújtja be az egy évre járó 47 forint 52 filléres atomszámlát poharazás közben.

Mondom: ezek a csillagászati könyvek mindig megnyugtattak, hogy semmi vagyok, és a semmivel nem történhetik semmi.

Kár, hogy az időtlenség injekciói egyáltalában nem hatottak időtlenül, és másnap mégis csak el kellett menni fogat húzatni, vagy valamelyik beteg gyermekem láza csak nem ment harminckilenc alá. Ilyenkor aztán nagyon is éreztem, hogy valaki vagyok, akinek aggodalmai vagy reményei túlszállnak időkön és csillagokon.

Egyszóval, a csillagok bizony érdekelnek, s ha egyedül vagyok, szeretem is őket, hiszen személyes ismerőseim is vannak köztük, akik emlékeztetnek vidám estékre, szomorú éjszakákra, utakra és emberekre, akik már elmúltak, akiknek leszakadt a csillaguk.

Igen, ha egyedül vagyok, mert társaságban nem lehet a csillagokkal beszélgetni, annak pedig elmúlt már az ideje, hogy – kéz a kézben – valakivel kettesben nézzem a csillogó égi csodákat.

Személyes csillagbarátaim – természetesen – nem azok közül valók, amelyeket mindenki ismer. A csillagsztárok nem érdekelnek jobban, mint egy utcafelfirat, ámbár emlékszem egy éjszakára, amikor a Göncölért fél életem odaadtam volna, mert attól tartottam, az egészséget oda kell adnom, ha nem látom meg időben a nevezetes szekeret.

A havason csavarogtam akkor, s ha rám esteledett, elég volt a Göncöl két hátsó kereke, hogy pontosan hazataláljak. Egyszer azonban nagyon elhúzódott a vadászat, és olyan köd szakadt arra a vad világra,

hogy – bár sejtettem az irányt – nem mertem elindulni. Azon a tájon mély szakadékok voltak, és egy megcsúszás végzetes és végleges lehetett volna. Gyufám elázott, tüzet sem rakhattam, hát szétrúgtam a havat egy fenyő alatt, és vártam, hogy meglássam a csillagokat. Nem mondhatom azt, hogy „nyugodtan” vártam. Nagyon hideg kezdett lenni, és valahol messze farkas vonított...

Nem volt sötét, mert később felkelt a hold is, de a köd csak jött, jött, és furcsa szellemalakok integettek belőle elmenőben:

– Mi az, fiúka, csizmaszárba szállt a bátorság...?

Ilyeneket mondtak, de csak a csizmában tévedtek, mert bakancsban voltam. A ködben néha nyílások is jöttek, ilyenkor majd a gyomrom esett ki, de a következő pillanatban már újabb ködalakok henteregtek elő, ködházak, ködállatok és ködemberek.

– Majd reggel megnézünk még – vigyorogtak –, ha ugyan a farkasok hagynak belőled valamit.

Ilyen kellemes jóslatok közt ültem vagy három-négy órát, amikor – végre – szorongó szívem ujjongva megdobbant, mert kapu támadt a hamuszín kavargásban, és megtaláltam a csillagokat... Megláttam a Göncölt, és éppen csak csókot nem hintettem feléje...

Általában azonban – amint már mondtam – nem ezek a közcsillagok a barátaim, hanem a kis ismeretlenek, amelyeket számon tartok, s amelyekkel összepislogok magányos sétáim közben mintha közös titkunk lenne. És talán van is...

De nem kell félni, a csillagok is tudják, mi a gyógyási titok.

Nem tagadom azonban, hogy a jövevények is érdekelnek, a vándorok, melyek ijesztő híreket hoznak, aztán eltűnnek, és majd csak az unokák szemével látjuk újra őket. Ezek az üstökösök, amelyek közül az előkelőbbek uszályt hordoznak vagy kardot villogtatnak, jelezve, hogy háború van készülóban. Ezekről félek is, ámbár ők nem tehetnek róla, hogy jeleiket mire magyarázzák az emberek.

A Halley-üstökös például csúnyán becsapott annak idején, de aztán kiderült, hogy nem is ő volt a riadalom oka.

Abban az időben a nagyapáméknál laktam, és a világ vége egészen közelinek látszott. A Rózsa utca többsége mindenestre elkerülhetetlennek tartotta az összeütközést, s a templomba járók száma örvéndesen gyarapodott. Mindenestre esténként nagyapám kiküldött a kihúzható messzelátójával:

– Nézd meg, fiam, feljött-e már az üstökös.

És aztán, hosszas célozgatás után, megtaláltam a

jövevényt Pap bácsiék kéménye mellett, uszályostól, mindenestől, és mehettem jelteni, hogy az üstökös előállt.

Eleinte veszélytelennek látszott ez a Halley, míg egyszer különösen vörösödni kezdett a környéke, mintha a farkától meggyulladt volna az egész égbolt. Kicsit borzongva jelentettem tehát, hogy alighanem itt a világ vége. És mivel dadogtam egy kicsit, nagyapámék sietve követtek, és döbbsentem álltak meg az ajtóban.

– Úristen!

Dermedten álltunk, és vártuk az ítéletnap harsonákat, amelyek meg is szólaltak, bár nagyon hasonlítottak a helybeli tűzoltóság trombitájához.

Tűz volt az utcánk végén.

Nagyapám megkönnyebbülten sóhajtott.

– Látod, milyen számár vagy, már ezt sem lehet rád bízni...

*

Azóta bizonyos gyanakvással olvasok közeledő üstökösökről és közeledő egyéb csillagokról is.

Itt van például ez a Mars.

Fogja magát, és pár száz millió kilométerrel közelebb jön hozzánk. Aki még közelebb akarja látni, felmehet a csillagvizsgálóba, és szeptember hetedikén megtekintheti ezt a baljós égitestet.

– Nevezetes nap – mondja a feleségem –, nem megyünk fel megnézni?

– Nem! Dolgom van. De Maga megnézheti.

– Egyedül...? Ezen a napon? Tudja, hogy milyen nap ez?

– Persze, hogy tudom. Péntek, hetedike, a kassai vértanúk napja.

– És a születésem napja... rebegi nőm, s én úgy érzem, mintha az egész Mars rám szakadt volna.

*

Mire ezek a sorok megjelennek, már túl leszünk a Marson is meg a születésnapon is. A Mars – megnyugtatóan – csak tizenöt év múlva jön újra, de a születésnap bizony évenként, azonban ez nem jelenti egyúttal az évek számának gyarapodását is. Amikor megházasodtam, kilenc év volt köztünk, most a tizenötödiknél tartunk.

Azt hiszem, mégiscsak felmegyünk a csillagászokhoz, s amíg nőm a Marsot nézi, én kivallatom őket erről a furcsa matematikáról, bár lehetséges, hogy a csillagokkal sokkal, de sokkal könnyebb boldogulni.

(1956)

*

Megjelent az Új Emberben, 1956. szeptember 23-án. Kötetbe szerkesztve a Tarka rét (1973) és a Sárgarézt patkók (2007) tartalmazza.